

Prioritera Väsby Entré i Stockholms läns trafiksatsningar

En rapport från Upplands Väsby kommun

Senast uppdaterad 24 augusti 2017

Zaha Hadids vision för Väsby Entré
– en utveckling av Upplands Väsby stationsområde.
Fotokälla: Methanoia/Zaha Hadid Architects

Innehåll

Väsby Entré – fler bostäder och hållbara resor i Stockholms län	3
--	----------

Växtvärken i Stockholms län	4
Bostadsbristen	4
Trafikin farkten	5

Väsby Entré – en del av lösningen	6
Upplands Väsby växer	7
På Väsbybornas önskelista	7
Spektakulär arkitektur	7

Investeringar i kollektivtrafiken	9
Prioritera Väsby Entré i landstingets satsningar på kollektivtrafiken	9
Väsby Entré i länsplanen för regional transportinfrastruktur	9
Väsby Entré i länets infrastruktur	10
Nya spår i Upplands Väsby hjälper hela regionen	10

Referenslista	11
----------------------------	-----------

Väsby Entré – fler bostäder och hållbara resor i Stockholms län

Eftersom Stockholms län är en av de snabbast växande storstadsregionerna i Europa¹ – länet växer med närmare 40 000 personer per år² – står regionen inför stora utmaningar. Mer än vartannat företag i länet uppger att bostadsbristen gör det svårare att rekrytera rätt personal³ och en femtedel av företagen i Stockholm har faktiskt helt misslyckats med en rekrytering på grund av bostadsbristen⁴. Och de stockholmare som tar bilen tillbringar i genomsnitt tre arbetsveckor i bilkö varje år.⁵

Länsstyrelsen, landstinget och länets kommuner behöver göra en gemensam kraftsamling utan tidigare motstycke för att lösa upp trafikknutarna och leva upp till ansvaret för bostadsförsörjningen.

I Upplands Väsby kommun tar vi vår del av ansvaret för bostadsbristen och transportererna genom en av våra största satsningar någonsin. Fram till år 2026 kommer vi att investera 850 miljoner kronor i att utveckla området kring Upplands Väsby station inom projektet Väsby Entré. Här kommer vi att utveckla stationsområdet för smidigare resor och övergångar mellan cykel, bil, buss och pendeltåg – med möjlighet till en framtida anslutning av regionalståg. Den konstnärliga visionen för stationsområdet är framtagen av den framlidna världsarkitekten Zaha Hadid.

I projektet ingår också fler än 1 000 nya bostäder i flerfamiljshus samt lokaler på 30 000 kvadratmeter för butiker och kontor. Dessutom är Väsby Entré avgörande för att ytterligare 6 000 planerade bostäder i Upplands Väsby ska bli verklighet. De samlade

investeringarna i projektet från såväl offentliga som privata aktörer beräknas uppgå till cirka 10 miljarder kronor.

De allra klokaste investeringarna i framtidens bostäder görs, precis som i Väsby Entré, i direkt anslutning till välfungerande kollektivtrafik. För att satsningen ska bli verklighet räcker det inte med att vi i Upplands Väsby kommun har höga ambitioner och avsätter stora resurser. Vi vill också att:

- Stockholms läns landsting som huvudman för kollektivtrafiken bidrar med resurser till planerna på en ny väderskyddad bussterminal i direkt anslutning till pendeltågsstationen.
- Staten bidrar genom att länsstyrelsen i Stockholms län pekar ut Väsby Entré som ett dock så kallat namngivet objekt i den kommande länsplanen för regional transportinfrastruktur.
- Stockholms läns landsting, länsstyrelsen i Stockholms län och Trafikverket prioriterar Väsby Entré som ett strategiskt framtidsprojekt. För att lösa Stockholmsregionens bostadsbrist och trafikproblem krävs ett förtroendefullt samarbete mellan Trafikverket, landstinget, länsstyrelsen och länets kommuner. Vi i Upplands Väsby kommun tar vårt ansvar och vill bidra med Väsby Entré!

Mathias Bohman
kommunstyrelsens ordförande (S), Upplands Väsby

Oskar Weinmar
oppositionsråd (M), Upplands Väsby

¹ Stockholms Handelskammare 2013: Stockholm attraherar arbetskraften. Västeuropas snabbast växande storstadsregion till 2030, s. 11. <http://www.chamber.se/cldocpart/908.pdf>

² Statistiska centralbyrån 2017. Befolkningsstabell 2016 http://www.rufs.se/globalassets/b.-nyhetsarkiv/befolkningsokning_2016.pdf

³ Stockholms Handelskammare 2015: Företagen pressas av bostadsbristen, s. 2. <http://www.chamber.se/cldocpart/3521.pdf>

⁴ Stockholms Handelskammare 2017: En huvudstadsregion i världsklass, s. 9. <https://www.chamber.se/rapporter/en-huvudstadsregion-i-varldsklass-3.htm>

⁵ TomTom Traffic Index, 2017. <http://www.mynewsdesk.com/se/tomtom/pressreleases/tomtom-traffic-index-2017-stockholms-trafiksituation-gaar-aat-raett-haall-1818146>

Växtvärken i Stockholms län

Utvecklingen mot en alltmer globaliserad och digitaliserad tjänsteekonomi leder till att allt fler jobb finns i storstadsregionerna. De senaste fem åren har befolkningen i Stockholms län vuxit med nästan 200 000 personer.¹ Digitaliseringen och globaliseringen gör att Stockholmsregionens internationella konkurrenskraft är viktigare för Sverige än någonsin.

Stockholms län möter i dag av två avgörande hinder för en fortsatt god tillväxt och utveckling: den omfattande bostadsbristen och den svårartade trafikinfarkten. Detta är ett resultat av att Stockholms län är en av Europas snabbast växande storstadsregioner² – länet växer med närmare 40 000 personer per år.

Bostadsbristen

Befolkningsökningen är positiv, och på sikt är den avgörande för Stockholms läns fortsatta roll som Sveriges tillväxtmotor. Samtidigt innebär den en stor utmaning. När investeringar i bostäder inte håller jämna steg med utvecklingen höjs trösklarna till bostadsmarknaden och den ekonomiska tillväxten bromsas. Utvecklingen har gått så långt att mer än vartannat företag i länet uppger att bostadsbristen gör det svårt att rekrytera rätt personal³ och en

femtedel av företagen i Stockholm har faktiskt helt misslyckats med en rekrytering på grund av bostadsbristen⁴.

Sedan 1970-talet har bostadsbyggandet legat på nivåer under 10 000 bostäder per år (se diagram). Även om byggtakten har ökat de senaste åren uppger i dag alla kommuner i länet att de har bostadsbrist och merparten bedömer att den kommer att kvarstå de närmsta fem åren. Fram till början av 1990-talet byggdes det bostäder i samma takt som befolkningsökningen, men sedan dess har det konsekvent byggts för få bostäder i länets kommuner sett till befolkningstillväxten.⁵ Det innebär att länet i dag har en bostadsskuld, och att byggtakten måste öka i hela länet bara för att ge de som redan bor här möjlighet till ett gott boende. Den genomsnittliga väntetiden i bostadskö för att få en hyresrätt i Stockholms län uppgår i dag till nio år.⁶

En orolig omvärld har dessutom lett till ökande asylinvandring, vilket innebär stora befolkningstillskott som ytterligare ökar behovet av en högre byggtakt av bostäder.

¹ Statistiska centralbyrån 2017. Befolkningstabell 2016. http://www.rufs.se/globalassets/b.-nyhetsarkiv/befolkningsokning_2016.pdf

² Stockholms Handelskammare 2013: Stockholm attraherar arbetskraften. Västeuropas snabbast växande storstadsregion till 2030, s. 11. <http://www.chamber.se/cldocpart/908.pdf>

³ Stockholms Handelskammare 2015: Företagen pressas av bostadsbristen, s. 2. <http://www.chamber.se/cldocpart/3521.pdf>

⁴ Stockholms Handelskammare 2017: En huvudstadsregion i världsklass, s. 9. <https://www.chamber.se/rapporter/en-huvudstadsregion-i-varldsklass-3.html>

⁵ Tillväxt- och regionplaneförvaltningen i Stockholms län, 2017: Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen 2050 utställningsversionen, s.97 http://www.rufs.se/globalassets/h.-publikationer/2017/rufs2050_utstallning_170630.pdf

⁶ Bostadsförmedlingen i Stockholm, 2017: Statistik för bostadskön 2016. <https://bostad.stockholm.se/statistik/summering-av-aret-2016/>

Befolknings- och bostadstillskott i Stockholms län

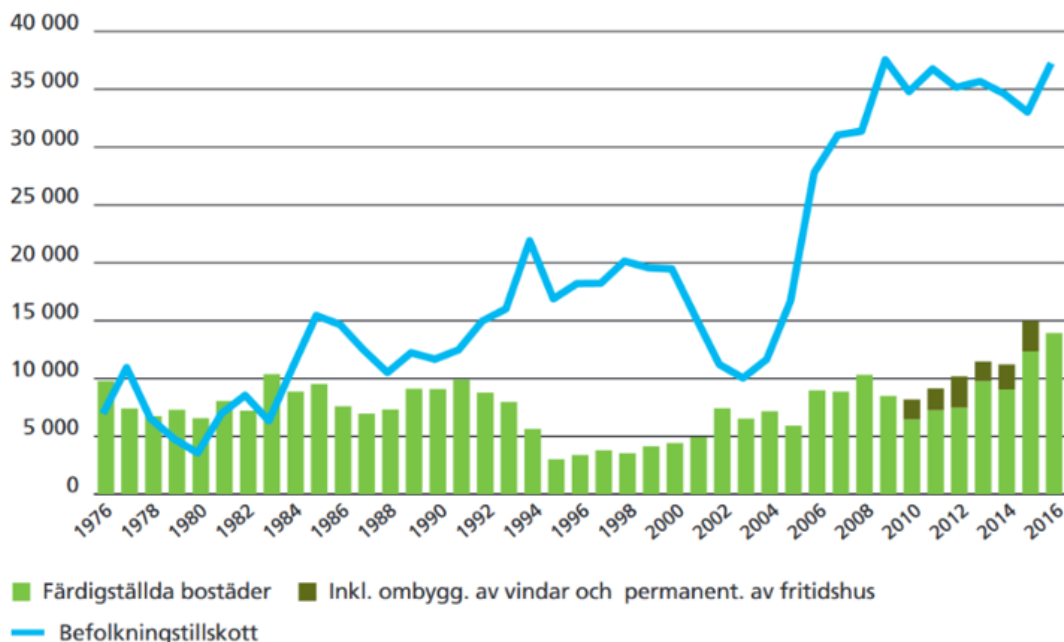

Diagram 1. Med bostadstillskott menas antal färdigställda bostäder per år.

Källa: Tillväxt- och regionplaneförvaltningen i Stockholms län, 2017: Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen 2050 utställningsversionen, s.98.

Trafikinfarkten

Trängseln i länets trafiksystem gör att de stockholmare som tar bilen till jobbet i genomsnitt spenderar tre arbetsveckor i bilkö varje år. Stockholms trafiksituation är den näst värsta i Norden.⁷

En viktig del av lösningen på trafikinfarkten handlar om att få fler att välja bort bilen. Det finns kapacitet att öka kollektivresandet i det befintliga kollektivtrafiksystemet. Men för att ta höjd för landstingets ökande befolkning så behövs också ökade investeringar i ny infrastruktur för kollektivtrafik. Många av de klokaste investeringarna för att bota

trafikinfarkten handlar om att förbättra och förstärka kollektivtrafiken i tillväxtkommunerna runt Stockholm. Bättre kommunikationer ger förutsättningar för fler bostäder, vilket i sin tur ökar underlaget för kollektivtrafiken. På så sätt kan en positiv spiral skapas mellan ökat bostadsbyggande och förbättrade kommunikationer.

En förbättrad kollektivtrafik ökar också livskvaliteten för länets invånare, som numera mäter avstånd i minuter snarare än i kilometer. När restiden mellan bostad, arbete och fritidsaktiviteter förkortas ökar möjligheterna att skapa ett enklare livspussel.

⁷ TomTom Traffic Index, 2017.

<http://www.mynewsdesk.com/se/tomtom/pressreleases/tomtom-traffic-index-2017-stockholms-trafiksituation-gaar-aat-raett-haall-1818146>

Väsby Entré – en del av lösningen

Stockholms stad utgör länets naturliga centrum, och en stor del av arbetspendlingen sker till centrala Stockholm. I Stockholms stad är befolkningstätheten runt 5 000 personer per kvadratkilometer, medan det i de länets norra kommuner bara är strax över 500 personer på samma yta.⁸ Därför ligger lösningarna på bostadsbristen och trafikinfarkten framför allt i Stockholms kranskommuner. Kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen innebär att bostadsbyggandet måste prioriteras högre än någonsin, framför allt i kollektivtrafiknära lägen.

Utanför länets centrala delar är också markpriserna för bostadsbyggande lägre, vilket leder till lägre bostadspriser. Därför bidrar också bostadsbyggande

i dessa lägen på sikt till en sundare bostadsmarknad. Stockholms Handelskammare har visat att med fler järnvägsspår mellan Märsta och Uppsala kan Stockholmsregionen få 100 000 nya bostäder utmed sträckan.⁹

Upplands Väsby kommun tar sin del av ansvaret för bostadsbristen och transporterna genom en rekordsatsning på stationsområdet i centrala Upplands Väsby. Fram till år 2026 kommer kommunen att investera 850 miljoner kronor i att utveckla detta område, i ett projekt som kallas för Väsby Entré. Här planeras för en ny stationsbyggnad för smidiga resor och övergångar mellan cykel, bil, buss och pendeltåg – med möjlighet till en framtida anslutning

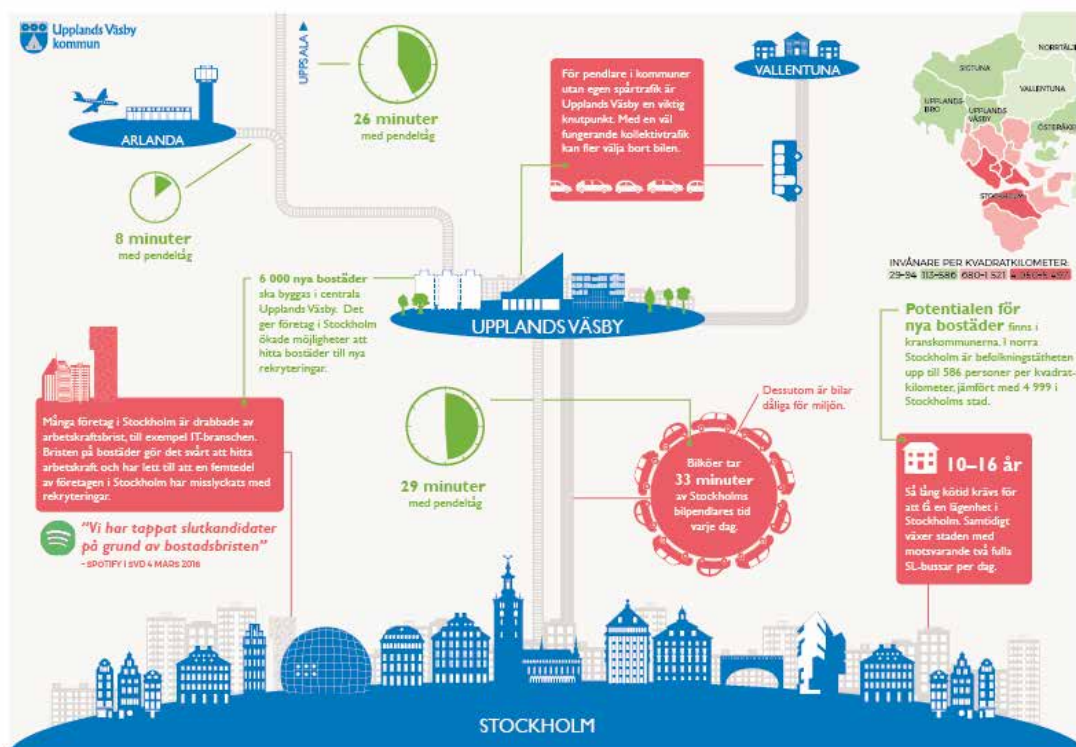

Bild 1. Norra Stockholmsregionen har lägre befolkningstäthet och markpriser än de mer centrala kommunerna, men det finns samtidigt en väl utbyggd infrastruktur med kapacitet för en kraftig ökning av kollektivtrafiknära bostäder. Källa: Upplands Väsby kommun

⁸ Statistiska centralbyrån, statistikdatabasen 2017-08-22 <http://www.statistikdatabasen.scb.se/>

⁹ Stockholms Handelskammare 2016: Framtidens stationssamhällen, s. 2. <https://www.chamber.se/rapporter/framtidens-stationssamhalle.htm>

av regionalståg. I projektet ingår också fler än 1 000 nya bostäder i flerfamiljshus samt lokaler på 30 000 kvadratmeter för butiker och kontor. Väsby Entré är också avgörande för de övriga 6 000 bostäder som planeras i Upplands Väsby. De samlade investeringar som olika offentliga och privata aktörer kommer att göra i bostäder, lokaler och verksamheter i Väsby Entré beräknas uppgå till cirka 10 miljarder kronor. Projektet Väsby Entré är ett naturligt och strategiskt steg i den fortsatta stadsutvecklingen av Upplands Väsby. Planen är att bygga samman stadsdelen Runby med centrala Upplands Väsby genom en överbrygning av spåren. På så sätt byggs en stor fysisk barriär bort, vilket leder till ökad rörlighet och minskade sociala barriärer.

I den nya sammanhängande stadsdelen ingår också en ny bussterminal i en trygg inomhusmiljö i direkt anslutning till pendeltågsstationen. Ett sammanhängande stationsstråk skapas från bussterminalen över den nya bron, ner på perrongerna och till en ny infartsparkering för bil på västra sidan. Nya stora infartsparkeringar för cykel ingår också i planen. Värdefull grönska tillvaratas, samtidigt som centrala Upplands Väsby på detta sätt ges mer av stadskarakter.

Upplands Väsby station är redan i dag en av länets viktigaste bytespunkter för kollektivtrafik, med 15 000 av- och påstigande tågpassagerare samt 9 000 busspassagerare per dag. De planerade förbättringarna och förstärkningarna av resefunktionerna ökar kollektivtrafikens kapacitet ytterligare.

Upplands Väsby växer

Upplands Väsby växer stadigt och räknas som en Sveriges bästa företagarkommuner. I Upplands Väsby vill kommunen tillsammans med näringslivet skapa ett ännu bättre företagsklimat så att företagen som väljer att etablera sig här trivs och utvecklas. Väsby Entré är avgörande för denna utveckling.

År 2016 tilldelades Upplands Väsby priset "Bästa tillväxt". Priset delas ut till den kommun i varje län där företagen växer bäst och kommunen har vunnit priset fyra av de senaste åtta åren.¹⁰ Och när Veckans affärer listade "Superföretagen 2016" så fanns inte mindre än fyra bolag från Upplands Väsby med på listan.¹¹

Sedan 2008 har det dessutom skett en kraftig befolkningstillväxt i Upplands Väsby.¹² Enligt statistik från Statistiska centralbyrån har Upplands Väsby växt samman med Sollentuna och utgör numera Sveriges femte största tätort.¹³ Vi i Upplands Väsby vill kunna bidra till att Stockholmsregionen växer på ett hållbart sätt. Visionen är att vi ska hysa 63 000 av länets invånare till år 2040, en ökning med 50 procent jämfört med i dag.

På Väsbybornas önskelista

Väsby Entré är resultatet av en omfattande dialog med Väsbyborna som pågått under flera år. I flera omgångar på början av 2010-talet efterfrågade kommunen invånarnas synpunkter kring utformningen av stationsområdet och centrala Upplands Väsby. Väsbyborna svarade att de uppskattar läget med järnväg, bra kollektivtrafik, mångfald och närheten till naturen. De efterfrågade förbättrade resefunktioner, en överbrygning av spåren samt en blandning av bostäder, affärer och verksamheter. Dialogen med kommunens invånare har legat till grund för hela planeringen av Väsby Entré, och vi arbetar hårt för att ta fasta på deras behov, önskemål och idéer.

Spektakulär arkitektur

Boverket uppskattar att över 700 000 nya bostäder behöver byggas i Sverige på tio år. Det är viktigt att inte upprepa misstagen från miljonprogramspolitiken, där billiga och snabba lösningar skapade sociala problem och enformiga miljöer. Väsbyborna önskar dessutom uttryckligen att få se en spännande och minnesvärd arkitektur i stationsområdet.

¹⁰ Upplands Väsby kommun 2016: Upplands Väsby är Stockholms bästa tillväxtkommun. http://www.mynewsdesk.com/se/upplands_vasby_kommun/pressreleases/upplands-vasby-aer-stockholms-baesta-tillvaextkommun-1651796

¹¹ Veckans Affärer, 2016: Superföretagen 2016 - Hela listan efter ort. <http://www.va.se/nyheter/2016/10/06/superforetagen-2016---hela-listan-efter-ort/>

¹² Upplands Väsby kommuns hemsida, 2016: Befolkningsutveckling. <http://www.upplandsvasby.se/2/kommun-och-politik/kommunfakta/befolkning/befolkningsutveckling.html>

¹³ Sveriges officiella statistiska meddelanden, 2016: MI 38 SM 1601. http://www.scb.se/Statistik/MI/MI0810/2015A01/MI0810_2015A01_SM_MI38SM1601.pdf

Därför tog kommunen under 2012 hjälp av den nu framlidna världsarkitekten Zaha Hadid, som har utformat en konstnärlig vision för hur Väsby Entré kan bli det landmärke som Väsbyborna efterfrågar. Med Väsby Entré vill kommunen skapa ett område där Väsbyborna trivs och en plats som besökare vill åka till – inte bara förbi. Upplands Väsby är den enda kommun i Norden som fått en arkitektonisk vision uppritad av Zaha Hadid.

Visionen innebär en tydlig ambitionshöjning när det gäller det estetiska utformandet av pendeltågstationer – en plats som många människor dagligen tillbringar tid på. Hadids böljande former för överbyggnaden av spåren skapar en platsidentitet som står i stark kontrast till traditionell utformning av pendeltågsstationer, och som bidrar stort till Väsbybornas livsmiljö.

Investeringar i kollektivtrafiken

Prioritera Väsby Entré i landstingets satsningar på kollektivtrafiken

För att Väsby Entré ska bli verklighet räcker det inte med att Upplands Väsby kommun har höga ambitioner och avsätter stora resurser. Landstinget behöver också bidra med nyinvesteringar som ökar kollektivtrafikens kapacitet. Konkret handlar det om att finansiera en ny väderskyddad bussterminal i direkt anslutning till pendeltågsstationen, något som beräknas kosta ungefär 200 miljoner kronor. Detta kan jämföras med landstingets årliga investeringsbudget för kollektivtrafik, som för de närmaste åren ligger på mellan sex och åtta miljarder kronor per år.

Landstinget arbetar för närvarande med att ta fram ett nytt kollektivtrafikförsörjningsprogram som ska antas i landstingsfullmäktige under 2017. För att på bästa sätt minska bostadsbristen och motverka trafikinfarkten bör landstinget i det sammanhanget bland annat fokusera på bra kollektivtrafik i länets yttre kommuner. Väsby Entré är ett viktigt projekt att prioritera i stråket mellan Stockholm och Arlanda.

Väsby Entré i länsplanen för regional transportinfrastruktur

Staten bör också bidra genom att länsstyrelsen pekar ut Väsby Entré som ett så kallat namngivet objekt i den kommande länsplanen för regional transportinfrastruktur. Länsplanen är länsstyrelsens viktigaste verktyg för att stötta Stockholms läns landsting och länets kommuner i utvecklingen av infrastrukturen. Det är en tolvårig plan som uppdateras vart fjärde år. Den aktuella planen gäller för åren 2014–2025, och länsplanen för åren 2018–2029 påbörjades under hösten 2016 och är ute på remiss under hösten 2017.

Att bli ett så kallat namngivet objekt i den kommande länsplanen innebär att staten ger ekonomiskt stöd för investeringarna i den nya bussterminalen samt annan infrastruktur och kollektivtrafik. Länsplanen 2014–2025 har investeringsmedel på 8,7 miljarder kronor, av vilka cirka 70 procent i dag går till kollektivtrafiksatsningar.

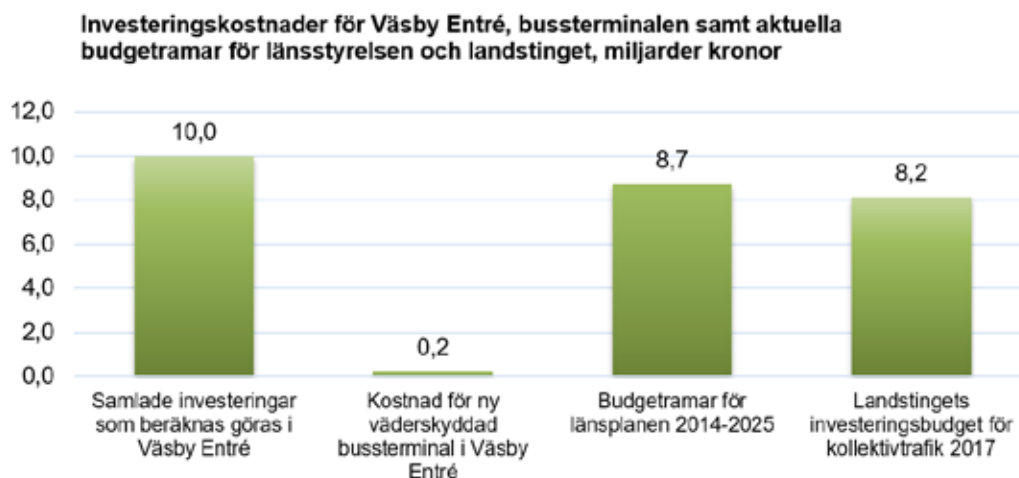

Diagram 2. Investeringskostnader för Väsby Entré, ny väderskyddad bussterminal samt budgetram för länsplanen och landstingets kollektivtrafikbudget.

Väsby Entré i länets infrastruktur

Väsby Entré är en viktig bytespunkt för många resenärer även från Upplands Väsby's grannkommuner Järfälla, Vallentuna och Sigtuna. Förstärkningarna av resefunktionerna och kollektivtrafikens kapacitet i Väsby Entré är därför också en nyckel till ökat bostadsbyggande i dessa kommuner. En satsning på Väsby Entré är med andra ord en investering för ökat bostadsbyggande i flera kommuner.

Investeringen i bussterminalen om 200 miljoner kronor bör ses i ljuset av andra investeringar som planeras för Väsby Entré. Övriga investeringar från kommunen och privata intressenter i projektet uppgår till 10 miljarder kronor, investeringar som alltså i stor utsträckning är beroende av att den nya bussterminalen kommer till stånd.

Kostnaden för den nya bussterminalen bör även sättas i relation till de samlade utgifterna som landstinget och länsstyrelsen har för investeringar i kollektivtrafik i länet. Nedan illustreras dessa förhållanden i diagramform.

Nya spår i Upplands Väsby hjälper hela regionen

För att öka kapaciteten i såväl den regionala tågtrafiken som den spårbundna kollektivtrafiken i hela Stockholms län behöver spårområdet vid Upplands Väsby station utvidgas.

Ett breddat spårområde i Upplands Väsby med fler spår mellan perrongerna och nya vändspår är önskvärt både för Trafikverket och riksintresset Ostkustbanan. En sådan breddning skulle frigöra kapacitet i järnvägsnätet och ge möjlighet för en stor ökning av antalet tåg mellan Stockholm och Arlanda/Uppsala. Tätare avgångar för pendeltågen skulle då bli möjligt och dessutom skulle godstrafiken på järnväg i regionen få klart bättre förutsättningar.

Det vore en stor och viktig investering som starkt skulle förbättra möjligheterna att optimera kollektivtrafikflödena i hela länet. Ur detta perspektiv får Väsby Entré i så fall en avgörande strategisk betydelse. Om en sådan investering blir aktuell vore det klokt att samordna detta med den välbehövda investeringen i en ny bussterminal.

Referenslista

Bostadsförmedlingen i Stockholm, 2017: Statistik för bostadskön 2016
<https://bostad.stockholm.se/statistik/summering-av-aret-2016/>

Stockholms Handelskammare 2013: Stockholm attraherar arbetskraften. Västeuropas snabbast växande storstadsregion till 2030, s. 11. <http://www.chamber.se/cldocpart/908.pdf>

Stockholms Handelskammare 2015: Företagen pressas av bostadsbristen, s. 2. <http://www.chamber.se/cldocpart/3521.pdf>

Stockholms Handelskammare 2016: Framtidens stationssamhällen, s. 2. <https://www.chamber.se/rapporter/framtidens-stationssamhalle.htm>

Stockholms Handelskammare 2017: En huvudstadsregion i världsklass, s. 9. <https://www.chamber.se/rapporter/en-huvudstadsregion-i-varldsklass-3.htm>

Stockholms läns landsting 2015. Befolkningstabell 2014. <http://www.trf.sll.se/Global/Dokument/Statistik/Befolkningsutveckling/Befolkning-2014.xlsx>

Statistiska centralbyrån 2017. Befolkningstabell 2016.
http://www.rufs.se/globalassets/b.-nyhetsarkiv/befolkningsokning_2016.pdf

Statistiska centralbyrån, statistikdatabasen 2017-08-22. <http://www.statistikdatabasen.scb.se/>

Sveriges officiella statistiska meddelanden, 2016: MI 38 SM I60I
http://www.scb.se/Statistik/MI/MI0810/2015A01/MI0810_2015A01_SM_MI38SMI60I.pdf

Tillväxt- och regionplaneförvaltningen i Stockholms län, 2017: Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen 2050 utställningsversionen, s.97 http://www.rufs.se/globalassets/h.-publikationer/2017/rufs2050_utstallning_170630.pdf

TomTom Traffic Index, 2017. <http://www.mynewsdesk.com/se/tomtom/pressreleases/tomtom-traffic-index-2017-stockholms-trafiksituation-gaar-aat-raett-haall-1818146>

Upplands Väsby kommun 2016: Upplands Väsby är Stockholms bästa tillväxtkommun
http://www.mynewsdesk.com/se/upplands_vasby_kommun/pressreleases/upplands-vaesby-aer-stockholms-baesta-tillvaextkommun-1651796

Upplands Väsby kommuns hemsida, 2016: Befolkningsutveckling
<http://www.upplandsvasby.se/2/kommun-och-politik/kommunfakta/befolkning/befolkningsutveckling.html>

Veckans Affärer, 2016: Superföretagen 2016 - Hela listan efter ort
<http://www.va.se/nyheter/2016/10/06/superforetagen-2016---hela-listan-efter-ort/>

Mer information på: vasbyentre.se

